

ANG Paghimakas

PAHAYAGAN SANG PARTIDO KOMUNISTA SANG PILIPINAS ★ ISLA SANG NEGROS

GINAUBAYAN SANG MARXISMO-LLENINISMO-MAOISMO DISYEMBRE 2023

EDITORIAL

Wasakon ang kakugmat!

Pabatyagon ang kaaway sang natipon nga kaakig sang gamhanan nga pumuluyo!

GINAABI-ABI SANG PUMULUYONG NEGROSONON ANG sining ulahi lang nga pagtinguha sa pagbukas liwat sa istoryahanay pangkalinong sa tunga sang Government of the Republic of the Philippines (GRP) kag National Democratic Front of the Philippines (NDFP), apang padayon nga ginabantayan sang pumuluyo ang mga maitom nga padihot sang nagahari nga sahi. Ginkilala sang rebolusyonaryong kahublagan ang mga pahayag nga ginpirmanhan sa Oslo, Norway sang nagligad bulan bilang magamay nga tikang sa mabudlay nga banas pakadto sa pangmalawigon kag makatarunganon nga kalinong. Kinahanglan nga magpakita sang sinseridad ang reaksyonaryo nga estado nga nagapasingki subong sang mapintas nga inaway kag brutalidad sa isla sang Negros kag bilog nga pungsod.

Sulod sa malawig nga panahon, nangin kabahin na sa kabuhi sang mga masang Negrosanon ang inaway sang sahi. Indi sila

matiplang sa "kalinong" nga ginilibod sang kaaway sa sahi nga nagakahulugan sang "pagkadula sang inaway" paagi sa pagbuhi sa pusil. Ini magaserbi lamang sa imperyalista, dalagku nga agalon mayduta kag dalagku nga komprador nga ang handom amo ang "kalinong" nga maghatag sa ila sang kahilwayan nga piguson kag himuslan ang pumuluyo.

Sang ginpatuman sang reaksyonaryo nga estado ang Memorandum Order 32 kag National Task Force (NTF)-Elcac lima ka tuig ang nagligad, ginlunsar sini ang isa ka kontra-rebolusyonaryo nga gyera sa Negros nga nagtransporma sa isla halin sa isa ka laboratoryo sa pagpamatay

"Wasakon..." sundan sa pahina 2

#NPANegrosOffensives:
**2 harassment,
ginlunsar sang mga
Pulang hangaway, p3**

ISKULHAWS:
**Ka Joma, dungganon
nga komunistang
Pilipino, p9**

**Buhi nga
pagpamatuod sa
kawad-on sang
hustisya, p14**

"Wasakon..." *halin sa pahina 1*

padulong sa sentro sang terorismo sang estado. Ginahingalitan sang mersenaryo nga Armed Forces of the Philippines (AFP), Philippine National Police (PNP) kag NTF-Elcac ang islogan sang "kalinong kag kauswagan" suno sa giya sang ila imperyalista nga amo agud hinabonan ang malain nga hinimoan.

Kulang pa gani kon ilaragway bilang maduguon ang sobra isa ka tuig idalum sa rehimen US-Marcos II. Matapos maangkon ang poder gamit ang lapnagon nga pagdaya sa eleksyon, ginakopya lang ni Marcos Jr ang taktika sang ginbuslan nga pasistang rehimen kag dugang nga nagsabwag sang mga makinarya sang gyera batok sa mga masang Negrosanon kag rebolusyonaryong kahublagan. Si Marcos Jr ang puno nga kriminal, kaupod ang iya mga tinawo nga sanday AFP Visayas Command chief Lt. Gen. Benedict Arevalo kag 3rd Infantry Division commander MGen. Marion Sison, sa 55 ka kaso (39 sini ang natabo sa tuig 2023) sang pagpangsalbeyds sa pumuluyo sa Negros, ilabi na sa mga mangunguma kag mamumugon sa uma.

Maathag nga nagabuga sang kabutigan ang AFP sa deklarasyon nga malutos na ang New People's Army (NPA) sa Negros sini nga tuig. Gani, si MGen. Sison na mismo ang nag-anunsyo sa pagsaylo naman sa gina-resaykol nga dedlayn dason tuig. Agud pabakuron ang pagpaniplang, gindeklara sang AFP/PNP/NTF-Elcac nga "insurgency-free" ang

mga militarizado nga mga barangay kag ginbubo ang mga *band-aid* nga mga proyekto kaangay sa Barangay Development Program sa mga natublag nga mga komunidad matapos ginpaidalom sa binulan nga *paghamlet*, pagpamahug, pilit nga pagpasurender, pagpamatay, kag iban pa nga mga matampalason nga mga krimen nga paglapas sa mga laye sa tawhanon nga kinamatarung kag internasyonal nga makitawhanon nga laye.

Apang bisan paano ginatan-yag, maathag sa pumuluyo sa kaumhan kag kasyudaran nga wala sang bisan gamay nga kalinong samtang yara ang paghari sang pasismo kag terorismo sang reaksyonaryo nga estado. Samtang nagaantus sa wala-untat nga mga atake dira sa isa ka indi mabatas nga sosyo-ekonomiko nga krisis, gindugangan pa ang pagnubo sa kalidad sang ila kabuhi sa mga neoliberal nga mga atake kaangay sang makahalit nga mina, reklamasyon, kag reklasipikasyon sang kadutaan para sa eko-turismo kag komersyal nga gamit.

Sa sini nga kahimtangan sang pumuluyo, ang mga pareho ni Arevalo kag Sison lang ang indi makahangop ngaa kinahanglanon sang mga masang ginapigos kag ginahimuslan ang mag-uyat sang armas kag maglunsar sang inaway banwa batok sa ila manugpamigos kag manughimulos. Indi bisan san-o maangkon ang matuod nga kalinong kag hustisya sosyal idalom sa garok nga mala-kolonyal kag mala-pyudal nga sistema sa diin mauswagon ang nagahari nga sahi paagi sa

paghingalit sa dugo kag balhas sang mga mamumugon, mangu-nguma kag iban pa nga ginahimuslan nga sahi kag sektor.

Malapit na ang ika-55 nga pagsukat sang liwat nga pagtukod sang Communist Party of the Philippines (CPP) sa Disyembre 26. Ang Partido ang ginalantaw sang masang Pilipino bilang nagapamuno sa demokratiko nga rebolusyon sang banwa paagi sa pangmalawigon nga inaway banwa. Bug-os ang pagsalig sang pumuluyo nga buhaton sa Partido kag sa rebolusyonaryo nga kahublagan ang tanan kag sa tanan nga

"Wasakon..." *sundan sa pahina 3*

DISYEMBRE 2023

ANG Paghimakas

Nagapasalamat ang *Ang Paghimakas* sa mga kontribusyon agud mangin madinalag-on ang ini nga isyu. Sa pagpauswag sang aton *Ang Paghimakas*, ginapangabay sa tanan nga bumalasa nga padayon nga mag-amot sang mga balita, piktyur, istorya kag iban pa nga sinulat. Nagapangayo man kami sang inyo mga suhestyon kag komentaryo paano pa gid ini pauswagon.

 angpaghimakas@protonmail.com
 negrosrevportal.wordpress.com

#NPANegrosOffensives

2 harassment, ginlunsar sang mga Pulang hangaway

GINHARAS SA ISA KA TIM sang Armando Sumayang Jr Command-New People's Army (ASJC-NPA) ang detatsment sang 15th Infantry Battalion sa Sityo Pangi, Brgy. Inayawan, Cauayan, Negros Occidental sadtong Disyembre 11, alas 8:00 sang gab-i.

Suno kay Ka Andrea Guerrero, tigpamaba sang ASJC-NPA, "responsable ang 15th IB sa pagpatay sa tatlo ka mga mangunguma sanday Gusting Mapos (Mayo 21 sa Sityo Bajay, Brgy. Caliling, Cauayan), Warren Cadarin kag Jovy Moreño (Nobyembre 7 sa Sityo Cambaga, Brgy. Yaoyao, Cauayan) kag ginpagwa nga mga kaswalidad sang NPA nga napatay sa kuno engkwentro. Sila man

ang sa likod sa padayon nga pagkadula sa isa ka organisador sang mangunguma nga si Deah Lopez kag pagpatay sa iya upod nga isa ka traysikol drayber nga si Peter Agravante."

Samtang, duha ang pilason sa mga tropa sang 62nd IB sang ginharas sa isa ka yunit sang Leonardo Panaligan Command (LPC-NPA) ang 62nd IBPA Patrol Base nga nahamtang sa Brgy. Sandayao proper, Guihulngan City, Negros Oriental sadtong Disyembre 13, alas 8:00 sang gab-i.

Ginpahayag ni Ka JB Regalado, tigpamaba sang LPC-NPA, nga ang amo nga opensiba sang mga Pulang hangaway amo ang sabat sa madamu nga kalapasan sang tawhanon nga kinamatarung nga ginkomiter sang 62nd IB batok sa pumuluyo lakip ang pagtiro-patay kay Braullo Tubalado sa Brgy. Amontay, Binalbagan, Negros Occidental sadtong Disyembre 6.

Mga rapist, ginsilotan

Ginsilotan sang isa ka yunit sang Roselyn Jean Pelle Command (RJPC-NPA) si Delberto Aurita, 62 anyos kag isa ka lupon, sa Sityo Palala, Brgy. Marcelo, Calatrava, Negros Occidental sadtong Disyembre 14 sang kaagahon. Pila ka beses nga

"2 harassment..." sundan sa pahina 4

"Wasakon..." halin sa pahina 2

larangan sang pakig-away agud mapasulong ang interes sang ginapigos kag ginahimuslan kag malab-ot ang handum sang pumuluyo nga pangpamalawigon kag makatarunganon nga kalinong.

Sa pagtikang padulong sa bag-o nga tuig sang pagrebolusyon, ang linibo nga pwersa sang mga organisasyon masa, ilabi na sang mga mamumugon kag mangu-nguma, kinahanglan padayon nga magpukaw, mag-organisa, kag magpahulag agud makonsolida kag mapalapad pa ang rebolusyonaryo nga kahublagan. Magpakig-

away sa mga kampanya kontra-imperyalista, kontra-pyudal kag kontra-pasista batok sa todolarga nga atake sang reaksyonaryo nga estado sa sandigan nga kina-matarung kag interes sang pumu-luyo. Ang naghiliugyon nga prente kinahanglan mapas-angkad para magpakig-away sa *neoliberal* kag pang-gyera nga tinutuyo sang imperyalistang US kag China.

Ang NPA kinahanglan padayon man nga maglunsar sang mga taktikal nga opensiba nga magpahuyang kag magwasak sa mapiguson nga pwersa sang kontrarebolusyon. Hugot nga uyatan

kag gamiton ang kusog sang pumuluyo kag ang inspirasyon nga ginbilin sang mga rebolusyonaryo nga martir kag baganihan pareho ni Kaupod Jose Maria Sison kag Kaupod Rogelio Posadas sa pagpatuman sa armadong paghimakas, rebolusyon agraryo kag pagtukod sa baseng masa.

Indi magpasugot ang pumuluyong Negrosanon nga mangibabaw ang gahum sang nagahari nga sahi tubtub sa katubtuban. Panahon na para wasakon ang kakugmat kag patilawon ang kaway sang natipon nga kaakig sang gamhanan nga pumuluyo. **RP**

"2 harassment..." halin sa pahina 3

ginlugos ni Aurita ang pipila niya ka kapamilya, lakip ang mga menor de edad. Tigpanilag man siya sa hulag sang mga residente nga gindudahan nga mga supporter sang NPA kag sa rebolusyonaryo nga kahublagan. Nagagamit man si Aurita sang iligal nga droga.

Sa amo gihapon nga barangay, ginsilotan man sa mga operatiba sang RJPC-NPA si Angelo de la Cruz, isa ka barangay tanod, sadtong Disyembre 10, alas 5:00 sang kaagahon, sa Sityo Kamao, sa kaso nga pagpanglugos sa iya mga kadugo, lakip man ang isa ka menor de edad.

Sa Toboso, Negros Occidental, ginpahamtangan sang silot kamatayon si Eduardo Baynosa Sr, 56 anyos, sadtong Oktubre 20 sa Sityo Quarry, Brgy. Poblacion.

Anay katapo sang NPA si Baynosa, nga madugay na nga wala sa serbisyo kag nangin kriminal batok sa pumuluyo kag traydor sa rebolusyon. May kaso siya sa pagpanglugos kag nangin giya sa mga operasyong kombat sa militar, pagtudlo kag pilit nga pagpasur-render sang pumuluyo, kag aktibo nga nagapangita sa mga pamilya, lakip ang mga kabataan, sa mga aktibo nga Pulang hangaway.

Narekober halin kay Baynosa ang iya *identification card* sa CAFGU Active Auxiliary (CAA), *mission order* kag iban nga personal nga kagamitan.

Sa lain nga operasyon, ginsilotan sa isa ka tim sang RJPC-NPA si Welfredo Brasona, isa ka *chain-saw operator*, sadtong Disyembre 2 sa Sityo Kabalagnan, Barangay Laga-an, Calatrava. Gingamit ni Brasona ang iya obra para sa pagpanilag sa hulag kag mga besingan sang NPA kag pagpanudlo sa mga mangunguma nga ginpasibangdan nga *supporter* sang NPA. Narekober halin kay Brasona ang isa ka .45 nga armas-lutang, magasin kag mga bala. **AP***

Mangunguma, ginpatay sang 62nd IB sa Binalbagan

SA BULAN SANG DISYEMBRE, DUHA ka magkasunod nga peke nga engkwentro ang ginhimo sang Armed Forces of the Philippines (AFP) agud hinabonan ang ila krimen batok sa pumuluyo.

Gintiro-patay sa mga tropa sang 62nd IB si Braullo "Bane" Tubalado, may asawa kag kabataan, sadtong Disyembre 6 alas 5:00 sang kaagahon sa Sityo Karanawan, Brgy. Amontay, Binalbagan, Negros Occidental. Ginpagwa nga kaswalti si Tubalado sa engkwentro sa tunga sang nasambit nga militar kag sa Leonardo Panaligan Command-New People's Army (LPC-NPA). Ginpanginwala man sa iya asawa kag himata ang amo nga akusasyon. Halin pa sang 2014 ang pagpasibangud sang militar sa iya nga *supporter* sang NPA.

Samtang, Disyembre 7 sang kaagahon, iligal nga ginaresto si Pokoy Rebradilla, isa ka mangunguma, sang mga pwersa sang 94th IB sa Sityo Karanawan-Buli, Brgy. Buenavista, Himamaylan City, Negros Occidental. Gindala si Rebradilla upod ang iya bata sa Tambo Headquarters sang 94th IB sa Ayungon, Negros Oriental.

Si Rebradilla myembro sang Kauswagan sang Mangunguma sang Brgy. Buenavista (KMB) kag pakaisa ni Joel Casusa nga gindakop man upod sa isa pa sadtong Nobyembre 8. Ginpasibangdan sila nga katapo sang NPA.

Sa sini nga tion, duha ka beses nga nagpinalupok ang mga tropa sang 94th IB. Pasado alas-12 sang gab-i ang unang pagpalupok samtang ginsaka ang balay, gin-interogar kag gintortyur si Rebradilla. Alas-3:00 sang kaagahon ang ikaduha nga pagpalupok sa mga soldado. Ginpagwa sa nasambit nga militar nga may natabo nga engkwentro sa tunga sang 94th IB kag Mount Cansermon Command (MCC-NPA).

"Mangunguma..." sundan sa pahina 5

"Mangunguma..." halin sa pahina 4

Matapos ang pagpatay kay Braullo Tubalado, pilit nga gin-pabakwit sa mga pwersa sang 62nd IB ang mga residente sa Sityo Karanawan sadtong Disyembre 9. Nagtuga ini sang pagkabalaka sang mga apektado para sa ila palangabuhian.

Subongman, sa banwa sang La Castellana, ginkastigo sa mga tropa sang 62nd IB ang tatlo ka mag-utod nga Gallego sa Sityo Paho, Brgy. Cabagnaan, sadtong Disyembre 5, pasado alas 8:00 sang gab-i. Nagapanulo-paniro sang pispis ang mag-utod sang nag-operasyon ang mga soldado sa nasambit nga lugar. Samtang, nagtiner malapit sa mga puluy-an sang mga mangunguma ang mga tropa sang 62nd IB kag pilit nga ginsaka ang mga puluy-an sang mga residente sa Sityo Naube, Brgy. Puso sadtong Disyembre 14 kag sa Sityo Linggahub, Brgy. Sag-ang sadtong Disyembre 18 tubtob 20 sa amo nga banwa.

Ginkampohan man sang nasambit nga militar ang simbahan sa Sityo Sunflower, Brgy. Santol, Binalbagan sadtong Disyembre 15.

Ginsaka sa isa ka platun nga pwersa sang 62nd IB ang mga panimalay sang mga mangunguma kag pilit nga ginkuhaan sila sang mga litrato sadtong Disyembre 11 sa Sityo Patag, Brgy. Riverside, Isabela, Negros Occidental. Nagtuga ini sang kahadlok sa mga residente ilabi na sa mga kabataan. Amo man ang ginhimo sa nasambit nga militar sa bilog nga mga barangay sang Santol kag Amontay halin Disyembre 9 tubtob 20.

Sa Southwest Negros, duha ka semana na nga nagatiner ang mga tropa sang 15th IB sa mga sityo sang Abu kag Indangawan, Brgy. Manlucahoc, Sipalay City, Negros Occidental kag nakalagaw sa mga tamba nga mga sityo sang Singarungan, Cabilukan kag Pinus-an sumugod Nobyembre 26 tubtob Disyembre 16.

Sa North Negros, nakaagum sang kahalitan ang mga mangu-nguma sa naga-operasyon nga

mga tropa sang 79th IB sa mga bulan sang Hulyo kag Agosto.

Ginransak sang nasambit nga militar ang mga balay sa tatlo ka mangunguma nga sanday Jimmy Fuentes, Moises Sabordio kag Bosyong Sorenio sa mga sityo sang Minaungka kag Alangahag, Brgy. Tamlang, Escalante City, Negros Occidental sadtong Hulyo 18. Gintineran man ang ugsaran kag perimetro sa mga balay nila Sabordio kag Sorenio sulod sa duha ka semana.

Samtang, duha ka mangu-nguma ang ginharas kag ginkastigo sa mga tropa sang 79th IB sadtong Agosto 12 sa Sityo Calanugan, Brgy. Minapasuk, Calatrava, Negros Occidental tatlo ka adlaw matapos ang ambus sa mga Pulang hangaway sang Roselyn Jean Pelle Command (RJPC-NPA).

Sadtong Agosto 25, ginransak sa mga tropa sang 79th IB ang mga balay sa lima ka mangu-nguma sa Sityo Huybesan, Brgy. Winaswasan, Calatrava kag nabudlayan na pagbangon sang ginpahapa sang nasambit nga militar si Elena Mag-usara, 70 anyos. Pilit man nga ginpagiya sa mga soldado si Judy Labrador, 23 anyos, sa lima ka mga balay nga ila ginransak.

Sa Negros Oriental, pilit nga ginsaka kag ginteniran ang puluy-an ni Tonie Elod sa masobra 30 ka tropa sang 62nd IB sa Sityo Mabato, Brgy. Talaon, La Libertad. Ginteniran man sa halos 100 ka pwersa sa nasambit nga militar ang mga tabuan sa Sityo Tiwi, Brgy. Aya sadtong Disyembre 4.

Sugod Disyembre 16 sang gab-i tubtob Disyembre 20, gintineran man sang 37 ka tropa sang 62nd IB ang mga kabalayan sang mga mangunguma sa mga sityo sang Kambairan, Amumuyong kag Banderahan, tanan sakop sang Brgy. Trinidad, Guihulngan City. **AP**

Pagbalik sa istoryahanay pangkalinong, gina-abi-abi sang mga Negrosanon

GIN-ABI-ABI SANG MGA MASANG NEGROSANON ang paninguha para sa liwat nga pagbalik sa istoryahanay pangkalinong, apang masobra pa sa isa ka deklarasyon ang ila ginademandanda.

Ini ang pahayag ni Ka Bayani Obrero, tigpamaba sang NDF-Negros, nga nagpabutyag man sang ila pagsuporta sa istoryahanay pangkalinong, upod ang ila kaalyado nga mga rebolusyonaryong organisasyon sa isla.

Sadtong Nobyembre 28, ginanunsyar sang GRP kag NDFP sa tagsa nila nga *press conference* ang ila pagpirma sa isa ka *joint statement* lima ka adlaw antes ang pag-anunsyo didto sa Oslo, Norway. Nagpirma man ang tiglawas sang Royal Norwegian Government (RNG) nga manugpasilidad sa istoryahanay sa tunga sang duha ka habig sang gyera sibil sa pungsod.

Samtang malawig kag mabudlay ang alagyan sang negosasyon pangkalinong, ang pareho nga paninguha makahatag kasanag sa mga hambalanon nga tuman nakaapekto sa mga Negrosanon kag sa bug-os nga pumuluyong Pilipino, suno kay Obrero.

Sugod sang gin-imposar sang rehimen Duterte ang Memorandum Order 32 (MO32), kaupod ang Proclamation 360 kag 374, kag ang Executive Order 70 (EO70), gintib-ong sini ang kultura sang impunidad nga nagpaisog sa AFP/PNP/NTF-Elcac sa paghimo sang mas madamu pa nga mga krimen. Nangin isa ka ugsaran sang pagpamatay ang isla sang Negros, sa diin mayorya sang mga biktima amo ang mga mangunguma kag mamumugon sa uma kag mga *hors de combat* nga rebolusyonaryo.

Dugang ni Obrero, padayon nga ginasingitan sang mga

Negrosanon ang hustisya para sa Sagay masaker, Oplan Sauron 1 kag 2, kag iban nga kaangay sa Sauron nga mga operasyon, subongman para sa masobra 38,000 ka biktima sang paglapas sa tawhanon nga kinamatarung sa isla idalum sa rehimen Marcos Jr.

Ginpaathag ni Obrero nga kapin pa sa deklarasyon, kinahanglan makita sang masa ang sinseridad sang rehimen Marcos sa paglab-ot sa matuod nga kalinong kaangay sang pagpauntat sang militarisasyon sa kaumhan nga naghatag proteksyon sa mga *neoliberal* nga proyekto sang dumuluong nga kapitalista kag dalagku nga komprador kag agalon mayduta.

Ginapanawagan man sang NDF-Negros ang pagpaggwa sang mga NDFP peace consultants kag mga bilangong pulitikal. Tatlo sa nasambit nga peace consultants ang halin sa Negros, sila Ka Frank Fernandez, Ka Cleofe Lagtapon, kag Ka Ramon Patriarca.

Ang pagbasura sa Anti-Terrorism Law, EO70 kag MO32, kag ang pagdula sa designasyon sang CPP-NPA-NDFP bilang "terorista"

indi lang panawagan sang NDF-Negros kundili sa madamu nga mga maki-kalinong nga mga grupo kag indibidwal.

Bogus nga amnestiya

Samtang, gintawag sang Apolinario Gatmaitan Command-NPA Negros Island nga "bogus kag minango" ang programa nga amnestiya sang subong nga rehimen Marcos kaangay sang "*local peace efforts*" nga ginatikal sang AFP-Visayas Command.

Suno kay Ka Maoche Legislator, tigpamaba sang AGC-NPA, ang nagapadayon nga kontra-rebolusyon sang AFP sa kaumhan kag kasyudaran pamatuod sa pasulit-sulit nga kapaslawan sa paglutos sa demokratiko nga rebolusyon sang banwa nga panguna nga ginalunsar sang NPA.

Dugang niya, ang naga-isahanon nga paningkamot sang AFP amo ang paglapas sa tawhanon nga kinamatarung kag internasyonal nga makitawhanon nga laye. Ang sige-sige nga pagwakal kaangot sa ila bersyon sang "kalinong" mas nagapabuyagyag nga sila mga kriminal kag kaaway sang ginapigos kag ginahimuslan. **AP**

Mga bilanggong pulitikal suportado ang istoryahanay pangkalinong

NAGLUNSAR SANG PUASA-PROTESTA ANG indi magnubo sa 100 ka bilanggong pulitikal sa isla sang Negros sadtong Disyembre 10 agud ipadayag ang ila pagsuporta sa gin-anunsyar nga liwat nga pagpadayon sa istoryahanay pangkalinong sa tunga sang GRP kag NDFP.

Suno sa pahayag sang Kapatid-Negros, organisasyon sang mga pamilya kag abyan sang mga bilanggong pulitikal, ang mga bilanggong pulitikal nangabay nga ma-proseso gilayon ang mga butang nga makapamaayo sa istoryahanay pangkalinong kaangay sang pagseguro nga ang tanan nga imbolbado sa istoryahanay mahatagan sang garantiya sa ila seguridad kag imunidad, ang gilayon nga pagpaggwa sang indi magnubo 17 nga nakadeteneng mga konsultant sang NDFP, ang wala sang kondisyon nga pagpaggwa sa halos 800 ka bilanggong pulitikal sa bilog pungsod, kag ang pagdula sang designasyon sang NDF kag mga tinawo sini bilang mga "terorista."

Ginpanawagan man nila sa gobyernong Marcos ang pagpaggwa sa makitawhanon nga basehan sang mga nagamasakit nga mga tigulang nga bilanggong pulitikal kaangay nila Ka Frank Fernandez, 75 anyos kag anay tigpamaba sang NDF-Negros, kag Gerardo de la Peña, 84 anyos, nga pareho ginabilanggo subong sa National Bilibid Prison sa Metro Manila.

Ginpanawagan man sang Kapatid-Negros ang pila ka reporma sa bilangguan suno sa 2015 United Nations Standard Minimum Rules on the Treatment of Prisoners, ukon Nelson Mandela Rules, pareho sa pag-untat sa pisikal kag sikolohikal nga tortyur sa mga gindakop sang Army kag kapulisan nga mga akusado, ilabi na antes ginadala sa Bureau of Jail Management and Penology (BJMP), kag pagpakita sang gindakop kag gindula nga mga akusado nga sanday Lyngrace Marturillas, Renel de los Santos, Denald Mialen kag Deah Lopez, nga "missing" asta subong matapos gin-aresto sang mga elemento sang 94th IB kag 15th IB sadtong Abril 20 sa Hinigaran kag Setyembre 21 sa Sipalay City.

Dugang pa nga gindemanda ang pagpataas sa adlaw-adlaw nga badyet sang pagkaon sang mga bilango, pagpataas sa adlaw-adlaw nga badyet sang ila bulong kag ang pagsolbar sa lapnagon nga problema sang sobra nga pagginutok sa mga bilangguan.

Katapusan nila nga ginpanawagan ang maalamon nga pagbista sang mga kaso para malikawan ang indi naga-kadapat nga paglawig sa bilangguan, kag ang lubos nga implementasyon sang BJMP sang Republic Act 7438 (laye nga nagasaysay sa mga kinamatarung sang mga nadeteneng), lakip na ang mga sandigan nga kinamatarung sang mga bilango nga regular nga magkonsulta kag mabisita sang ila abogado kag pamilya, kasubongman sang ila pari kag doktor, sang ila kaugalingon nga pagpili. **AP**

2 ka busong, iligal nga gindakop sang 11th IB

ILIGAL NGA GIN-ARESTO SANG MGA katapo sang 11th IB kag 705th Regional Mobile Force Battalion (RMFB)-7 ang duha ka busong nga *hors de combat* nga sanday Janet Dela Fuente (Ka Aubrey), 28 anyos, siyam ka bulan nga busong, kag Jerlyn Cadileña (Ka Sarah), 23 anyos, lima ka bulan nga busong, sadtong Disyembre 18 sang aga sa Sityo Katubahan, Brgy. Tayak, Siaton, Negros Oriental. Ginpagwa sang nasambit nga militar nga nag-"surrender" ang duha.

On *medical leave* sila Ka Aubrey kag Ka Sarah bangud naga-busong sang gindakop sang nasambit nga militar. Nag-*bleeding* si Ka Sarah tuga sang iya pagbusong amo nga ginpapahuway siya upod kay Dela Fuente.

Siling ni Ka Estrelle Banagbanag, tigpamaba sang Rachelle Mae Palang Command-NPA Southeast Negros (RMPC-NPA) nga gintorse sang 11th IB ang kamatuoran nga iligal nga gindakop kag gindetine ang duha. Dugang pa ni Banagbanag nga, "dapat respetuon ang kinamatarung sang duha ka busong kag indi ipresentar bilang tropeyo sang peke nga kadalag-an sang korap nga Enhanced Comprehensive Local Integration Program (ECLIP) kag sa National Task Force (NTF)-Elcac. Kinahanglan sila pagwaon kag indi pwede madetine tungod sa ila kahimtangan."

Suno sa Protocol 1 sang Geneva Conventions, ang mga kaso sang mga busong, "... nga gin-aresto, gindetiner ukon ginbilanggo sa rason nga may kaangot sa armado nga konplikto, kinahanglan hatagan sang konsiderasyon upod na ang mataas nga prayoridad (Artikulo 76, parapo 2)." **AP**

Anibersayo sang pagkamartir ni Ka Joma, ginkomemorar

NAGHALAD SANG ISA KA POETRY reading bilang pagkomemorar sa una nga anibersaryo sa pagkamartir ni Ka Jose Maria Sison sadtong Disyembre 16 ang bilog rebolusyonaryo nga pwersa sa isla sang Negros. Ginbasa ang ginlubad nga tula nga “Pag-abi-abi sa indi ma-abi-abi” ni Ka Joma kag ginpagwa ang bidyo sa

social media.

Samtang, ginhiwat man ang liwat nga pagpanumpa sang mga rebolusyonaryo nga pwersa kag mga Pulang hangaway sa Central kag Southwest Negros sa amo nga adlaw. Ginpatigayon man ang kolektibo nga pagtuon sa “Indi Malutos ang Demokratiko nga Rebolusyon sang Banwa,”

ang katapusan nga pahayag ni Ka Joma.

Si Ka Joma ang nangin tsirman sang liwat gintukod ang Communist Party of the Philippines (CPP) sadtong Disyembre 26, 1968. Namartir si Ka Joma sadtong Disyembre 16, 2022 bangud sa sakit. *AP*

Ispading 2023, pasidungog para kay Ka Ericson Acosta

ANG IKATATLO NGA EDISYON SANG Ispading, pangkulturang pamantalaan sang rebolusyonaryong kahublagan sa isla sang Negros, ang ginpaggwa sadtong Nobyembre 21 kag pinasahi nga ginapasidungan si Kaupod Ericson Acosta ukon mas kilala sang mga masang Negrosanon nga "Ka Fredo."

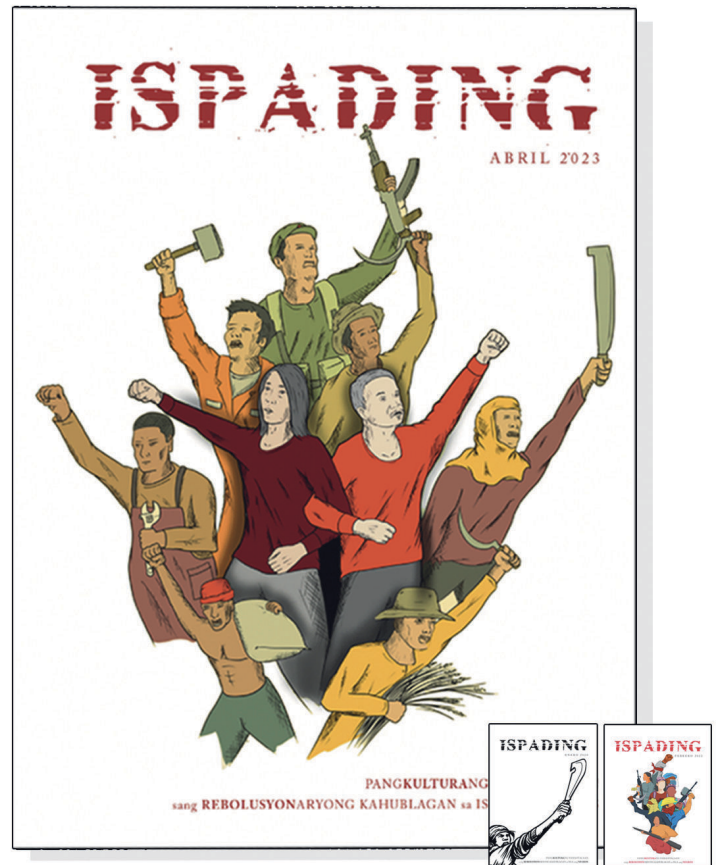
Si Ka Fredo isa ka bantog nga rebolusyonaryong artista kag mamamalaybay sang pungsod nga naghalad sang iya kabuhi sa isla sang Negros nagligad Nobyembre 30, 2022. Siya man ang isa sa tigduso agud mabun-ag ang Ispading sadtong tuig 2020.

Pila ka mga binalaybay kag mga ambahanon ni Ka Fredo ang ginpili agud ibalhag sa ini nga edisyon sang Ispading upod na ang iban nga mga kontribusyon sang mga talentado nga mga rebolusyonaryong artista pangkultura sa isla.

Nagdugang man sang bag-o nga seksyon para sa kontribusyon sang mga bilangong pulitikal.

Samtang, para sa una nga anibersaryo sang pagkamartir ni Ka Ericson Acosta, ginpanawagan sang NDF-Negros ang pagpasanyog sang Comprehensive Agreement on Social and Economic Reforms (CASER) draft sang NDFP kag paglunsar sang mga diskusyon ilabi na sa sahing mamumugon kag mangunguma kaangot sa repormang agraryo kag pungsodnon nga industriyalisasyon bilang mga yabe nga punto sa pagsolbar sa ugat-kabangdanan sang armado nga konplikto.

Ang CASER ang ginakabig nga tagipusuon kag kalag sang istoryahanay pangkalinong sa tunga sang NDFP kag GRP. Luyag sang CASER nga tapuson ang garok nga mala-kolonyal kag mala-

Pwede ma-download ang Ispading sa www.negrosrevportal.wordpress.com

pyudal nga sistema nga ginadominahan sang mga dalagku nga komprador kag agalon mayduta kag ang paghari sang imperyalistang US sa ekonomiya sang Pilipinas, subongman bungkagon ang lapnagon nga monopolyo sang duta sa kaumhan paagi sa libre nga pagpanagtag sang duta sa mga nagatalauma. *AP*

ISKULHAW

Ka Joma: Dungganon nga Komunistang Pilipino

ISA NA KA TUIG ANG nakaligad sang nagtaliwan si Kaupod Jose Maria Sison, mas kilala bilang Ka Joma, sadtong Disyembre 16, 2022 apang napagkit na sa kadadalman sang tanan nga rebolusyonaryo nga pwera ang iya dalayawon nga proletaryong rebolusyonaryong espiritu, ihibalo kag hinimuan.

Si Ka Joma makabig nga isa sa mga pinakamatalom sang subong nga panahon sa paghangop sang gamhanan nga rebolusyonaryo nga teorya nga Marxismo-Leninismo-Maoismo (MLM). Napamatud-an ang iya katalom dira sa iya pagkamasinampaton sa pag-aplikar sini sa kongkreto nga kahimtangan sa katilingban kag Rebolusyon Pilipino subong man sa kalibutanon nga kahimtangan kag rebolusyong proletaryo. Indi lamang ini mga sinulatan sang mga teorya nga naga-utaw-utaw sa tubig apang hugot nga ginahakus sa tanan rebolusyonaryong pwera kag masa bangud nagasanto ini sa ila mga rebolusyonaryo nga handom sang pagbag-o sa katilingban, sa ila kabuhi kag palangabuhian.

Napanday si Ka Joma sa tunga sang masingki nga banggianay sa sahi. Naghalin siya sa bantugon nga pamilya sang mga

sahing agalon mayduta sa Ilocos pakadto sa impluwensya sang peti-burgesya sa syudad sang nag-eskwela kag nag-obra sa Uniber-sidad sa Pilipinas sa Diliman. Iya napangibabawan ang garuk nga kinaiya kag impluwensya sang iya sahi nga ginhalinan kag nag-tuhaw bilang “prime mover” sa pagsindi liwat sa kahublagan masa sa dekada ‘60 matapos nga ginwasak sang mga rebisyunistang Lava ang daan nga Partido kag Hukbong Mapagpalaya.

Indi gid malipatan ang SND ukon *Struggle for National Democracy* nga ginsulat ni Ka Joma nga nagerbi nga ubay kag oryentasyon sa nagkalain-lain nga mga organisasyon kag grupo nga naghimakas batok sa rehimen US-Marcos Sr sandig sa linya sang pungsodnon demokratiko nga rebolusyon. Bangud sini, natuga ang mga kundisyon kag basehan agud liwat nga matukod ang Partido Komunista sa Pilipinas (PKP) sadtong Disyembre 26, 1968 diin si Ka Joma nagerbi nga *founding chairman* kag ang Bagong Hukbong Bayan (BHB) sadtong Marso 29, 1969.

Malahalón tubtob subong ang mga madamu nga sinulatan ni Ka Joma (sa iya nom de plume nga Amado Guerrero):

- **Tadlungon ang mga Kasaypanan kag Liwat Itukod ang Partido** (*dokumento nga sumada sang daan nga PKP*)
- **Katilingban kag Rebolusyon Pilipino** (*dokumento nga SICA sang Rebolusyon Pilipino*)
- **Rebolusyonaryong Ubay sa Reporma sa Duta kag Ubay sa Pagtukod sa Demokratikong Gobyerno sang Pumuluyo** (*dokumento sa pagtukod sang organo sa gahum pangpulitika*)
- **Aton Gilayon nga Katungdanan** (*dokumento nga sumada sa kahublagan masa kag pagtukod sang mga organisasyon masa sa kaumhan kag kasyudaran*)
- **Ispesipiko nga Kinaiya sang aton Inaway Banwa** (*aplikasyon sang estratehiya kag taktika sang pangmalawigon nga inaway banwa sa kongkretong kahimtangan sa Pilipinas*)

"Ka Joma..." sundan sa pahina 10

Sa dekada '80, nangin ubay ang mga malahalón nga sinulatan paagi ni Ka Joma sa idalom sa iya nom de plume nga Armando Liwanag sa panahon nga nagtuhaw ang pagkwestiyon sa mala-kolonyal, mala-pyudal nga analisis sa katilingban Pilipino kag pagdistrungka sa inaway banwa paagi sa wala nga linya sang strategic counteroffensive (SCO) nga ginsangkapan sa insureksyunismong syudad kag adbenturismong militar:

• ***Liwat Palig-onon ang Aton Sandigan nga mga Prinsipyo kag Tadtungon ang mga Kasaypanan***

• ***Manindugan para sa Sosyalismo batok sa Modernong Rebisyonismo*** (talam nga nag-analisar sa nagkalatabo sa USSR kag China kag nangin giya man sa mga proletaryong rebolusyonaryong paghimakas sa iban pungsod sa bug-os nga kalibutan tubtob subong)

• ***Mga update sang KRP paagi sa Pulitika kag Ekonomiya sang Pilipinas*** (nga yara dira ang Tuhoy sa Moda sa Produksyon, Krisis kag Rebolusyon Pilipino kag ang Wala sang Kalitatibo nga Pagbag-o sa Kahimtangan)

"Ka Joma..." halin sa pahina 9

Kabahin sa proseso sa paghanda kag liwat nga pagtukod sa Partido, maisogon si Ka Joma sa pagpakigbanggi sa mga rebisyonistang Lava kag paglutos sa Taruc-Sumulong nga mga bandido nga nagwasak sa karaan nga Partido kag Hukbo. Nagpursige siya sa Una nga Dungganon Kahublagan Panadlong agud matukod ang PKP sa iwag sang hustong linya sang MLM kag sa pangkabilogan nga linya pangpulitika sa demokratikong rebolusyon sang banwa paagi sa pangmalawigon nga inaway banwa. Santo man ini sa mga paninguha nila kaupod Mao sa pagpakigbanggi sa mga modernong rebisyonista nga naghari sa USSR (ukon Union of Soviet Socialist Republics) kag amat-amat nangibabaw sa sosyalistang China sini nga panahon.

Padayon nga nangin mabakud nga haligi sa rebolusyonaryong kahublagan si Ka Joma sang ginhawa sa PKP ang Ikaduha nga Dungganon Kahublagan Panadlong sadtong 1992 sang ang modernong rebisyonismo liwat nangibabaw sa PKP sa dekada 1980. Ini man ang panahon nga yara na sa estratehikong pagka-

pierde ang sosyalismo sa bug-os nga kalibutan bangud sa modernong rebisyonistang pagpangibabaw sa sadto mga gamhanan nga sosyalistang pungsod pareho sang USSR kag China nga nagimpluwensya man sa PKP.

Hasta sa katapusan sang iya ginhawa, yara si Ka Joma sa tunga sang paglunsar sang Ikatatlo nga Dungganon nga Kahublagan Panadlong sang bilog nga rebolusyonaryong pwersa humalin sa Ikaduha nga Kongreso sang PKP sadtong 2016 batok sa nagluntad nga penomenon sang konserbatismo sa bug-os nga rebolusyonaryong kahublagan. Bisan wala ang pisikal nga presensya ni Ka Joma, apang buhi sa gihapon ang iya komunista nga panumduman paagi sa madamo kag esensyal niya nga mga sinulatan nga gibilog na sa 11 ka serye sang libro nga gitig-ulohan nga Sison Reader Series. Ginpagwa ini sadtong 2021 sa paninguha sa iya kaupod nga kapihak nga si Ka Juliet De Lima.

Isa ka daku nga kawad-on apang sa pihak nga bahin isa ka daku nga dungog para sa rebolusyon kag pumuluyong Pilipino nga nabun-ag sa iya sabakan ang isa ka pinakamaayo nga anak sang katilingban nga si Ka Joma. **AP**

NegrosRevPortal

10 ka hangaway, naka-gradwar sa BKP sa Central Negros

Sa tunga sang nagasingki nga operasyon militar sa sakop sang larangan gerilya sa Central Negros, madinalag-on nga natigayon ang konsentrado nga pagtuon sang sandigan nga kurso sang Partido (BKP) sa sulod sang lima ka adlaw sa ikaduha nga semana sang Disyembre.

Napulo sang mga Pulang hangaway ang naka-gradwar sa nasambit nga pagtuon. Suno ni Ka Gab, isa sa mga tumalambong, "ang talakayan sa Imperyalismo ang naghatag sang kasanagan sa iya nga nalugar ang kaugalingon kon ngaa wala sang demokrasya kag kahilwayan ang pumuluyo nga na-

hamtang sa 'third world countries' kaangay sang pungsod Pilipinas."

Dugang pa gid niya, nakita niya paagi sa talakayan sang Ekonomiya-Pulitika nga isa siya sa mga pamatan-on nga ginahimuslan sang mga agalon mayduta sa manubo nga sweldo kag kulang sang benepisyu. "Kinahanglan nga pirme kag padayon kita nga magtuon, indi magkataka sa dugang pa nga pagpalig-on sa ideolohiya sa pag-atubang sa mas masalimuot pa nga pagsulong sang armadong paghimakas batok sa inutil, pahirap kag korap nga rehimeng US-Marcos Jr." **AP**

Balita sa Isla

No to Jeepney Phaseout!

Nagprotesta ang mga drayber kag magagmay nga opereytor sa Bacolod City, Disyembre 15, sa pagpanguna sang Pagkakaisa ng mga Samahan ng Tsuper at Opereytor Nationwide (PISTON) agud suportahan ang pungsodnon nga istrayk batok *jeepney phaseout*.

Ang United Drivers and Operators Council (UNDOC)-Piston Negros kag Bacolod Alliance for Commuters, Operators and Drivers (BACOD)-Manibela nagdemanda sa pagpa-untat sa *jeepney phaseout* bangud nagadala ini sa katapusan sang ila palangabuhian. Ginpamakamalaut man nila ang "*franchise consolidation*" nga sa esensya isa ka paghugakom sang mga pribado nga korporasyon sa sektor sang transportasyon.

Sadtong Oktubre 23, ginselebrar sang UNDOC-Piston Negros ang ila ika-34 nga anibersaryo paagi man sa pagprotesta sa pila ka mga terminal sa siyudad sang Bacolod kag Talisay agud pamatukan ang *jeepney phaseout* kag pagsaka sang presyo sang gatong.

Untaton ang neoliberal nga mga pagpang-atake sa Negros!

Ginpangunahan sang Kilusang Magbubukid ng Pilipinas (KMP)-Negros kag National Federation of Sugar Workers (NFSW)-Negros ang isa ka martsa-protesta halin Provincial Capitol Lagoon padulong sa Fountain of Justice (FOJ) sa Bacolod City sadtong Oktubre 25, adlaw sang mga pesante. Bitbit sang mga grupo ang pagpamatok sa mga

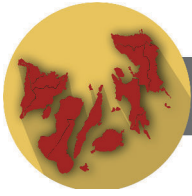
neoliberal nga pagpang-atake sa Negros kag mga paglapas sa tawhanon nga kinamatarung, ilabi na sa isyu sang reklasipikasyon sang kadutaan, subongman ang pagpanukot kay Gobernador Eugenio Lacson sang iya papel bilang amay sang probinsya. Antes ang martsa-protesta, naghiwat sang isa ka *forum* nga nagtalakay sa mga neoliberal nga mga atake sa isla.

Pamatukan ang neoliberal nga agresyon sa aton kadagatan!

Nagpanawagan sang pagpamatok sa tanan nga porma sang *neoliberal* nga agresyon sa kadagatan ang nagkalain-lain nga mga sektor sa pagpanguna sang Pambansang Lakas ng Kilusang Mamamalakaya ng Pilipinas (PAMALAKAYA)-Negros paagi sa pagmartsa halin sa simbahan sang Iglesia Filipina Independiente (IFI) sa Bacolod City pakadto sa FOJ sadtong Nobyembre 30, kaadlawan ni Andres Bonifacio. Sang aga, naghiwat man sang asembliya ang PAMALAKAYA-Negros sa IFI church.

Free Palestine!

Nagtipon ang nagkalain-lain nga mga sektor, sa pagpanguna sang Negros tsapter sang College Editors Guild of the Philippines (CEGP), Kabataan Partylist, kag Rise for Education Alliance sa Fountain of Justice (FOJ) sa Bacolod City sa mismo nga adlaw ni Gat Andres Bonifacio,

Visayas News

3 soldado, patay sa engkwentro sa Samar

PATAY ANG TATLO KA TROPA sang 20th IB sa engkwentro sa tunga sang nasambit nga militar kag NPA-Northern Samar (Rodante Urtal Command) sa Brgy. San Miguel, Las Navas, Northern Samar sadtong Nobyembre 23. Nag-operasyon ang mga soldado sa tabon sang pagresponde sa epekto sang bagyo kag pagbaha sa amo lugar.

Suno kay Ka Amado Pesante, tigpamaba sang NPA-Northern Samar, “baliskad sa mga pahayag

nga nagmasako ang mga tropa sang 803rd IBde sa pagsabat sa malaparan nga pagbaha, mas madamu nga tropa sang kaaway ang nakadeploy sa dalagku nga mga *focused military operation* sa mga dulonan sang nabukid nga bahin sang Catubig kag Las Navas kag sa mga banwa sang Pacific, tanan sa Northern Samar.”

Samtang, sa amo gihapon nga petsa, naghiwat sang *silent 21-gun salute* ang NPA kag ang bilog nga rebolusyonaryong pwersa sang

Eastern Visayas bilang paghatag pasidungog sa anum nga Pulang hangaway nga namartir sa pag-pangbomba sang 8th ID sa Brgy. Imelda, Las Navas, Northern Samar.

Madumduman nga brutal nga napatay sanday Ka Helenita Pardalis (Ka Elay), Ka Gil Giray (Ka Biboy), Ka “Mamoy” Sablan, Ka Mela, Ka Mike kag Ka Joshua sa 50 ka beses nga pagpangbomba sang militar sadtong Nobyembre 23, 2022 sa amo nga lugar. **AP***

“Balita...” halin sa pahina 11

Nobyembre 30, para ipakita ang pagpakig-isa sa pumuluyo sang Palestine sa tunga sang sitwasyon sa Gaza. Nagsindi ang mga tumalambong sang kandila kag ginkondenar ang kahalitan nga gindala sang imperyalismong US sa Pilipinas kag Palestine.

PPs day

Sadtong Disyembre 4, 44 ka mga *political prisoner* sa Negros Occidental District Jail (NODJ) sa Bago City upod ang ila mga pamilya, abyan kag pila ka mga bisita ang nagtambong sa isa ka misa nga ginsaulog ni Bishop Gerardo Alminaza para sa pagdumdum sang Political Prisoners Day. Sa isa ka programa, naghatag sang mensahe sang pagpakig-isa ang mga pamilya kag bisita. May pahampang man kag *cultural presentation* nga ginhandang sang mga *political prisoner* kag mga bisita.

Bungkagong ang NTF-Elcac!

Nag-ululupod ang mga mangu-

nguma kag imol nga taga-syudad sang Negros para sa pagpasa sang petisyon nga nagapanawagan sa pagbungkag sang NTF-Elcac sa Commission on Human Rights (CHR)-Bacolod sadtong Disyembre 7. Nakatipon sang masobra 1,500 ka pirma halin sa nagkalain-lain nga mga komunidad sang mga mangunguma kag imol nga taga-syudad ang nasambit nga petisyon. Suno sa petisyon, ang lapnagon nga pagpamatay, *harassment*, kag pilit nga mga pagpa-surrender sa Negros ang hinimoan sang NTF-Elcac.

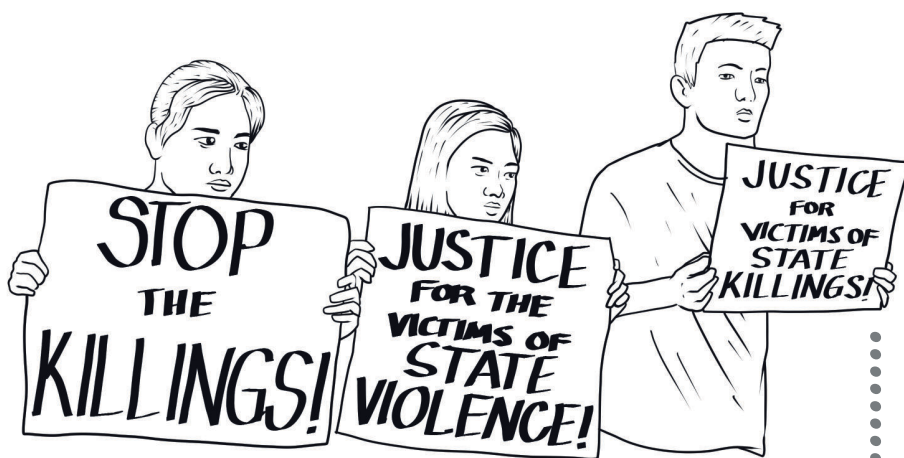
Nakipagdayalogo man ang grupo sang Human Rights Advocates Negros (HRAN) kaupod ang mga lider sang KMP-Negros kay CHR Officer-in-Charge Vincent Parra sa CHR subregional office. Ginhangkat sang mga lider ang CHR nga magpatigayon sang independyente nga mga imbestigasyon tuhoy sa asud-asod nga mga pagpamatay sa Negros, kabahin na ang sini lamang nga pagpatay sa isa ka mangunguma sa Binalbagan.

Itib-ong ang kinamatarung sang pumuluyo!

Nag-caravan ang nagkalain-lain nga mga grupo halin sa norte kag sur nga bahin sang Negros pakadto sa Bacolod City sadtong Disyembre 10 agud ikomemorar ang ika-75 nga anibersaryo sang Pangkalibutanong Adlaw sang Tawhanon nga Kinamatarung.

Ginpangunahan sang One Negros Ecumenical Council (ONE-C) kag HRAN ang isa ka *protest procession* nga may lima ka istasyon nga nagrepresentar sa panumpa nga itib-ong ang hustisya, kalinong kag integridad sang gintuga. Ginkondenar nila ang *de facto martial law* sa Negros, ang nagkalain-lain nga mga paglapas sa tawhanon nga kinamatarung sa isla sa sulod sang isa ka tuig ni Ferdinand Marcos Jr. Ginpanawagan man ang pagdula sang NTF-Elcac kag ang pagbalik sang istoryahanang pangkalinong.

Sadtong Disyembre 9, naghiwat sang *human rights forum* ang HRAN sa DOLE Building sa Bacolod City nga gintambungan sang nagkalain-lain nga mga sektor. **AP***

300 estudyante, nag-walk out sa Cebu

AGUD MAGPROTESTA KONTRA SA PAGBUHIN sa badyet sang mga pangpubliko nga unibersidad, pagtaas sa balayran sa mga pribado nga eskwelahan, pagpamigos sang estado, kag mga *neoliberal* nga palisiya idalum sa administrasyon Marcos, nag-walk out (ukon naggwa sa ila mga klase) sadtong Nobyembre 21 ang masobra 300 ka estudyante halin sa nagkalain-lain nga mga unibersidad sa Cebu City kag nagtipon sila sa Fuente Osmeña Circle sa syudad.

Ang mga estudyante naghalin sa University of the Philippines-Cebu, University of San Carlos, Cebu Normal University, Southwestern University, University of San Jose-Recoletos, kag Cebu Institute of Technology-University.

Nagpakigbahin man sa protesta ang iban pa nga mga sektor kag grupo kaangay sang mga manugbaligya sa Old Carbon Market kag mga drayber sang dyip nga nagpadayag man sang ila pagbato sa modernisasyon sang Carbon Market kag Jeepney Modernization Program nga nagapahug sa ila tagsa-tagsa nga mga palangabuhian.

Samtang, gindakop ang mga miyembro sang Casia Matabang Residence Association (CAMARA), isa ka organisasyon sang mga imol nga taga-syudad, nga sanday Marjhun Amoroto, Belt Sasar, Julito Pedillon kag Crisanto Gabutan, upod si Howell Villacruz, Secretary-General sang AMA Sugbo-KMU, Kei Galon, tsirman sang Anakbayan-Cebu, kag Deviemar Opo, miyembro sang Anakbayan Lapu-Lapu, sadtong Nobyembre 28 kag 29 nga may kaangtanan sa ilegal nga demolisyon sa Sityo Casia, Brgy. Bangkal, Lapu-Lapu City sa Cebu.

Ginareklamo sang mga residente ang gulpi lang nga pag-abot sang masobra 30 nga mga katapo sang Special Weapons and Tactics (PNP-SWAT), kag *demolition team* bisan wala sila nakabaton sang *demolition order* ukon *notice to vacate*.

Suno sa CAMARA kag sa Nagkahiusang Kabus sa Lapu-Lapu (NAKALAP), naka-eksperyensya sang tuman nga troma ang mga bata, tigulang kag kababainhan sa pagpahalin sa ila, ilabi na sang ginsakit kag gintayaan sang kapulisan ang mga residente nga nagkwesyon kag nagbalabag sa demolisyon. Matapos sang ilegal nga demolisyon, 39 ka kabalayan ang nawasak.

Bisan nakagwa na, nagapangatubang sa gihapon sang mga kaso nga Alarms and Scandals, kag Simple Disobedience ang mga ilegal nga gindakop. Ginapanawagan subong ang pagbawi sang mga kaso batok sa ginatawag nga Bangkal7 kag pag-untat sa mga pag-atake sa mga imol nga taga-syudad kag mga tagpangapin sang tawhanon nga kinamatarung. **AP**

Mga protesta sa HR Day sa Cebu kag Panay

NAGHIWAT SANG PROTESTA ANG MGA progresibo nga grupo sa Panay kag Cebu sadtong Disyembre 10 para sa pagsukat sang ika-75 nga anibersaryo sang International Human Rights Day.

Sa Cebu, ginpangulohan sang Karapatan Central Visayas kag BAYAN Central Visayas ang mobilisasyon sa Osmeña Boulevard, Cebu City. Sa Panay, nagtipon sa atubang sang Iloilo Provincial Capitol, Iloilo kag sa atubang sang Roxas City Cathedral, Roxas City, Capiz ang mga nagkalain-lain nga grupo lakip na ang mga tawong simbahan.

Gindemanda nila ang hustisya para sa mga mangu-nguma nga ginpamatay idalom sa rehimen US-Marcos-Duterte lakip na ang iban pa nga mga biktima sang bayolasyon sang tawhanon nga kinamatarung kag internasyunal nga makitawhanon nga laye, kag pagbasura sang Anti-Terror Law. Lakip sang ila ginasinggitan amo ang matuod nga reporma sang duta kag ang paghatag sang subsidyo sa mga mangunguma, pagtib-ong sang kinamatarung kag kaayuhan sang mga estudyante, ang indi pag-phaseout sang mga tradisyonal nga dyip, pagpanubo sang presyo sang balaklon kag iban pa.

Ginpanawagan man nila ang pagbalik sang istoryahanay pangkalinong sa tunga sang GRP kag NDFP agud mahatagan sang kasulbaran ang ugat kabangdanan sang armado nga konplikto. **AP**

Buhi nga pagpamatuod sa kawad-on sang hustisya

Kahimtangan kag paghimakas sang mga poldets sa Negros

SADTONG DISYEMBRE 10—SA IKA-75 nga pagsukat sa Internasyunal nga Adlaw sa Tawhanon nga Kinamatarung—naglunsar ang 100 ka mga detenidong pulitikal (ukon poldets) sa Negros sang lain na man nga 24-oras nga pagpuasa. Amo ini ang ikatatlo nila nga bug-os isla nga kolektibong aksyon sining tuig 2023. Porma ini sa ila nga pagsuporta sa bag-o lang nabantog nga liwat nga pagbukas sang estoryahanay pangkalinong sa tunga sang gobyerno nga nagbase-sa-Manila kag sa gobyerno nga nagbase-sa-kabukiran nga gintiglawas sa rebolusyonaryo nga NDF. Pagduso man ini sa panawagan sa nagkalain-lain nga mga organisasyon sang tawhanon nga kinamatarung kag grupo sa Simbahan nga paggwaon na ang tanan nga mga poldets sa pungsod.

Sa subong, may ara lapit sa 800 ka poldets sa bilog Pilipinas, sa diin 17% ukon 134 ang natanggong sa nagkalain-lain nga mga prisohan sa isla sang Negros. Wala pa nalakip ang pila pa ka mga Negrosanon nga mga poldet nga nabilanggo sa Metro Manila, Leyte, Cebu kag Bohol. Yara 72 ka poldets sa Negros Occidental, samtang 62 ang ara sa Negros Oriental. Sa sini, indi magnubo sa 22 ang mga kababainhan.

Kaangay sa iban nga mga rehiyon sa pungsod, mayorya sa mga poldets sa Negros mga ligal nga aktibista ukon sakop sa mga hayag nga organisasyon sa mangu nguma kag mamumugon, mamumugon sa katubhan, pamantanon, kababainhan kag iban pa nga sektor nga ginhingabot sa reaksyonaryo nga gobyerno tungod sa ila nga pursigido nga aktibismo sa kadalanan, pag-organisa sa

mga komunidad sa kaumhan kag kasyudaran, ukon simple nga pagpakigbahin sa ligal demokratiko nga kahublagan.

Luwas sa ila, may ara man mga poldets nga gindakop tungod ginadudahan nga mga lider ukon miyembro sang mga rebolusyonaryong likom nga grupo sang CPP kag NDF, ukon gin-alegar nga mga kadre kag hangaway sang armado nga grupo sang NPA.

Ang mga poldet buhi kag indimapanginwala nga pagpamatuod sa kawad-on sang hustisya, kahilwayan kag demokrasya sa sosyedad Pilipino. Gintuga, gingamit kag dugang pa nga ginpabakud ang mga mapiguson nga balaud, ang reaksyonaryo nga korte, ang mga ahensya kag bilangguan, kag ang mersenaryo nga AFP kag PNP, agud lagson, halitan kag silotan ang nagapamatok sa nagalala nga makasahi nga pagpahimulos kag pagpamigos sang mga dalagku nga kumpradoburgesya kag agalon mayduta. Ilabi na subong—sining panahon sang NTF-Elcac—lubos nga pasismo ang sabat sang reaksyonaryong estado sa tunga sang padayon nga protesta kag rebolusyon sa aton katilingban.

Ang una nga mga adlaw sa pagkadakop kag pagkapriso sa mga poldet—sa diin ang masami nga naga-uyat sa ila amo pa ang Army kag PNP—amo ang panahon nga hayag kag bug-os nga ginatapak-tapakan ang madamu sa ila mga tawhanon nga kinamatarung. Wala sila ginbasahan sang ila "Miranda rights," ukon sa mga sandigan nila nga kinamatarung nga maghipos, ilabi pa nga ginagamit batok sa ila ang tanan nga ila ginahambal, kag sa kinamatarung nila nga magpabulig sa abogado nga ila ginpili,

kag sa ila mga hinigugma sa kabuhi. Ginapaidalum sila sa mga interogasyon nga may tinutuyo sa pagkuha sang mga impormasyon nga nagaduso sa ila kaugalingon kag sa ila mga kaupod, pamilya kag kaabyanan. Ginahimo ini paagi sa ginatawag nga *soft tactics* (ukon pagbuyok) kag mas grabe pa, sa *hard tactics* (ukon paggamit sang tortyur).

Matapos ang kinaandan nga pamaagi sang kaaway sa pagtanum gilayon sang ginhimuhimo nga "evidensya" batok sa mga poldet (kaangay sa mga armas kag granada), masami magsunod gilayon ang paggamit sang kaaway sa ginatawag nga *soft tactics*. Lakip sini ang pagpapati nga indi sila kasuhan bisan pa sa kuno mga evidensya nga nakuha halin sa ila, kon lubos nga magsunod sa kasuguan sang kaaway. Dayon, ang pagtanyag kanila sang kwarta, palangabuhian kag *scholarship*, agud mapahapos kuno ang ila nga pagbalik sa "sabakan sang laye." May ara pa kuno mabaton nila nga padya kon magbulig sila sa "pagnyutralisa" (buot silingon, ang pagpabaliskad, pagpadakop ukon pagpatiro-patay) sa mga ligal nga aktibista kag armado nga rebolusyonaryo nga ginapanigita sang reaksyonaryong estado. Diri, klaro nga ginagamit sang kaaway ang burgis nga pamaagi—ang pagkamakinaugalingon kag pagka-indibidwalista—batok sa mga aktibista kag rebolusyonaryo, agud biyaan ang ila ginsumpaan nga pag-alagad sa katawhan, kabuhi man ang ihalad.

Kag yara ang ginatawag nga *hard tactics*, ilabi na kon bisan

"Bubi..." halin sa pahina 14

pa sa mga pagbuyok, indi sa gihapon magpatiplang ang mga poldet sa mga Army kag PNP nga nagdakop sa ila.

Sa sini nga mga tion, naka-eksperyensya ang mga poldet sa nagkalain-lain nga porma sang pisikal nga tortyur. May ara ginpahiran ang guya kag iban pa nga bahin sang lawas sang ginpusa nga katumbal. May ara ginbutangan sang bala ang ulot sang mga tudlo, antes ginkumos ang kamot. May ara ginkastigo, ginpaantus man sang pila ka beses nga pagkuryente sa iya mga tiil samtang ginbaklid. May ara gintabonan sang bayo ang ulo samtang pasulit-sulit nga ginbubuan sang tubig ang guya, nga pareho sang ginalumsan. May ara ginaputos sang plastik ang bilog ulo, tubtub ini magkapakapa kag indi na makaginhawa. Ang kalabanan—lakip ang mga kababainhan—naka-esperyensya man sang mga tampa, sumbag, sipa, pag-butstroke kag iban pa nga pagpang-abuso.

Ginkumbina ini sa paggamit sang sikolohikal nga tortyur, ukon mga pagpangkugmat kag pagpamahog. Ang mas grabe pa sini amo ang pagpamahog nga nga i-

missing sila, kaangay sa ginhimo sang kaaway sa ila ni Iver Larit kag Lyngrace Marturillas kag mga pareho sa ila nga wala na mabalan kon diin na subong. Kag ini nga mga pagpanghadlok, ginahimo indi lang sa ila mga gindakop, kundi sa ila man mga pamilya, kaupod, mga masa kag kaabyanan. Sa amo sini nga mga kahimtang, matakos ang kinutuban sa kahandaan sang mga aktibista kag rebolusyonaryo sa ila pag-alagad sa ginapigos nga katawhan.

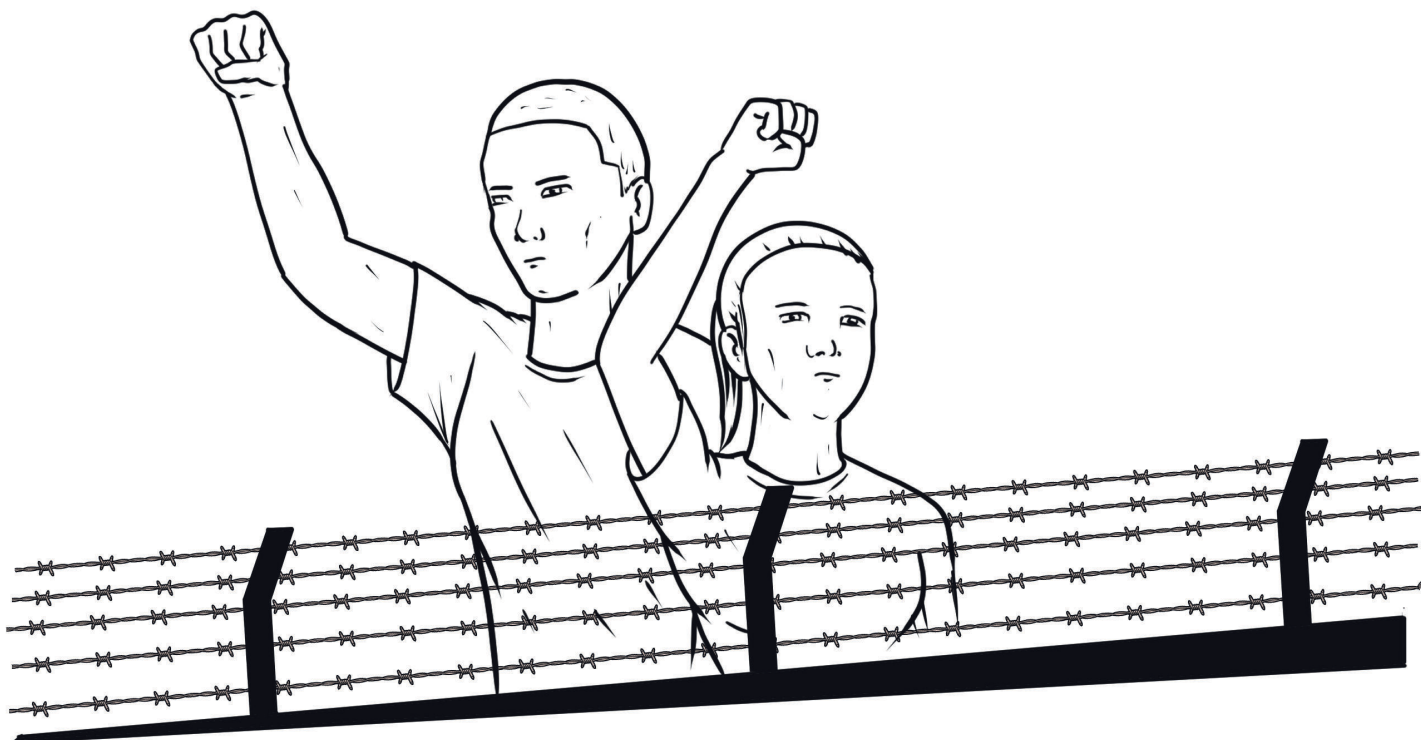
Ini nga mga porma sa pamintas, indi-makitawhanon ukon makahuluya nga pagtratar sa mga poldet kaangay lang nga ginsilotan na sila bisan wala pa mapirmi kon sakto ang pagpasaka sa ila sang kaso kag pagpriso. Ginahimo ini bisan wala pa sila makaagi sa reaksyonaryong proseso sa hustisya kag mabista sa reaksyonaryo nga korte.

Dugang pa, ginalapas sang mersenaryong AFP kag PNP ang ila mismo kaugalingon nga regulasyon tuhay sa mga konstitusyonal nga kinamatarung sang tanan nga pumuluyo (nga yara sa Sandigan nga Laye sang reaksyonaryong estado), kag sa mga kinamatarung man nga *statutory* (ukon suno sa partikular nga mga laye idalum sa reaksyo-

naryong sistema sang hustisya, pareho sa Republic Act 7438 ukon Laye Kaangot sa Pila ka Kinamatarung sang mga Gindakop).

Mas grabe pa, wala ini nagusunod sa tawhanon nga kinamatarung nga amo ang mabakud nga sulundan sa pagluntad sang moderno nga mga pungsod sa kalibutan (ukon mga kinamatarung nga napagkit sa 1948 Universal Declaration of Human Rights kag iban pa nga mga pagsulundan sang United Nations). Naglapas ini sa internasyonal nga makitawhanon nga laye (ukon international humanitarian law), nga nagplastar sa mga kinamatarung kag katungdanan sang mga armado nga pwersa kag sibilyan suno sa 1949 Geneva Conventions, nga nagkilala sa mga gindakop nga mga hangaway kag *hors de combat* bilang mga *prisoner of war*. Naglapas man ini sa mga importante nga kasug-tanan nga produkto sang istoryahanay pangkalinong, kaangay sa 1998 GRP-NDFP Comprehensive Agreement on Respect for Human Rights and International Humanitarian Law (CARHRIHL).

(Sa masunod nga isyu—
kahimtangan sang mga poldet
samtang ginbilanggo)

Pulang Saludo!

Mga isganan nga rebolusyonaryong martir sang Central Negros

GINADUMDOM NATON SA SINI NGA artikulo ang namartir nga mga Pulang hangaway halin sa Leonardo Panaligan Command-New People's Army Central Negros Guerrilla Front (LPC-NPA). Nagdaku sa rebolusyonaryo nga pamilya, mas ginpaise nila ang ila kamuklatan paagi sa pagpakigbahin sa armado nga paghimakas. Lubos tagipusuon nga ginbaton ang hangkat sa pag-alagad sa masa nga ginapigos kag ginahimuslan tubtob sa ila katapusan nga ginhawa.

Ka Max

Nabun-ag si Ka Max (Marlo Albino) sa Sityo Tuko, Brgy. Trinidad, Guihulngan City, Negros Oriental sadtong 1981. Ikaapat siya nga anak kag bugtong nga lalaki sa pito ka mag-ulutod. Naghalin siya sa rebolusyonaryo nga pamilya sa sahi nga nahanunga sa nahanunga nga mangu-nguma. Grade 2 ang natapos niya apang bisan pa man, nagpaninguha siya nga makabalo magsulat kag magbasa.

Mabuot, hipuson kag mapisan si Ka Max. Responsable sa balay kag imbolbado sa produksyon sa uma. Sa tiron sang Oplan Sauron sadtong Disyembre 2018, isa siya sa gin-itan sa mga tropa sang 62nd IB. Bangud ini, nagdesisyon siya nga magpatapo sa NPA.

Aktibo si Ka Max sa mga rebolusyonaryong hilikuton. Palangga siya sa masa kag sa mga kaupod. Sakop siya sa Komiteng Tigpatuman sa Party Branch (KTPB) kag nagserbi nga medikal opiser sang iskward.

Wala nagbuhi sang iya armas si Ka Max sa pag-atubang sa pasistang 62nd IB sa engkwentro sadtong Oktubre 29, 2022 sa Sityo Elijan, Brgy. Buenavista, Guihulngan City, tubtob nga nangin martir sa edad nga 42 anyos.

Ka Miguel

Tumandok si Ka Miguel (Anthony Curson), 22 anyos, sa Sityo Natuling, Brgy. Budlasan, Canlaon City, Negros Oriental. Pinalangga nga anak sang pamilya nga imol nga mangunguma. Mapisan siya nga nagapartipisar sa produksyon. Kon wala sang klase, nag-obra man para makabulig sa pamilya.

Nangin katapo sang Kabataang Makabayan (KM) si Ka Miguel sadtong 2016 kag aktibo sa mga hilikuton nga pag-organisa kag kultural sa ila baryo. Isa man siya nga biktima sang *redtagging* sa panahon sang Oplan Sauron sadtong Disyembre 2018.

Tuig 2020, nagdesisyon si Ka Miguel nga magpultaym sa NPA. Maukod siya sa mga pagtuon

kag wala sang pangduha-duha nga nagpatapo sa Partido. Nagserbi nga Food and Logistics Officer (FLO) kag may panahon nga medikal opiser sa *platoon expansion unit*.

Samtang naka-*medical leave* si Ka Miguel bangud sa deperensya sa *kidney*, brutal siya nga gintiro-patay sang mga katapo sang 62nd IB sa Sityo Malatanglad, Brgy. Budlasan, Canlaon City sadtong Abril 28.

Ka Kris kag Ka Marnie

Si Ka Kris (Cristito Nelles Jr.), 25 anyos, nabun-ag sadtong Disyembre 4, 1997 sa Sityo Amumuyong, Brgy. Trinidad, Guihulngan City. Ikatatlo siya sa 13 ka mag-ulutod. Naghalin sa sahi nga mataas nga nahanunga nga mangunguma. Impluwensyado ang pamilya ni Ka Kris sa rebolusyonaryo nga kahublagan.

Grade 9 ang naabot nga edukasyon ni Ka Kris sa burges nga buluthuan. Nag-untat sa pagtuon bangud gusto niya nga magpasakop sang NPA. Matapos ang tatlo ka bulan nga integrasyon sang NPA, nagkomit siya nga magpultaym sadtong Setyembre 2017.

Tuig 2018 nangin katapo sang komite sa larangan (KL). Nagserbi siya bilang *political instructor* sa platoon. May panahon man nga nagatindog nga platoon kumander. Maayo sa linyang masa si Ka Kris kabangdanan nga malapit sa iya ang mga kaupod kag masa.

Natawo si Ka Marnie (Rolly Benero), 22 anyos, sadtong Enero 15, 2001 sa Sityo Columbia, Brgy. Trinidad, Guihulngan City. Bugtong siya nga lalaki kag ikaapat sa lima ka mag-ulutod. Naghalin sa sahi nga imol nga mangunguma kag nagdaku siya sa isa ka rebolusyonaryo nga pamilya.

Tuig 2018 labi pa nga nagbaskog ang kahublagan pamatan-on kag kultural. Nangin katapo sang KM sa ila lugar. Bangud wala siya

"Mga isganan..." halin sa pahina 16

naka-eskwela, ginpakamaayo niya nga magpatapo sa NPA para sugpunan ang paghimakas sadto sang iya mga ginikanan.

Padayon siya nga nagtuon sang mga rebolusyonaryong prinsipyo kag gin-aplikar sa aktwal nga sitwasyon. Nangin maayo siya sa militar nga aspeto kag gintalana bilang iskward lider. Nangin katapo sang KL sadtong 2021 kag liwat nga gintalana sa *expansion area*. Dako ang iya nga amot sa integradong hilikuton sang prenteng gerilya.

Na-martir si Ka Kris kag Ka Marnie sa engkwentro sa tunga sang LPC-NPA kag sa mga katapo sang 16th Scout Ranger Company sadtong Mayo 20, sa Sityo Amumuyong, Brgy. Trinidad, Guihulngan City.

Ka Ryan kag Ka Dagger

Halin sa imol nga mangunguma si Ka Ryan (Julwar Lobiano), 19 anyos. Nabun-ag siya sadtong Hunyo 4, 2004 sa Brgy. Sandayao, Guihulngan City kag ika-anim sa siyam ka mag-ulutod. Sa bata pa nga edad, nagbulig na siya sa produksyon matapos napatay ang iya amay. Grade 2 ang iya natapos sa pag-eskwela. Hiposon, mabuot kag palakadlaw ang iya kinaiya.

Impluwensyado sa rebolusyonaryo nga kahublagan ang pamilya ni Ka Ryan. Myembro siya sang KM kag nagbulig sa pag-organisa sa mga pamantan-on kag mga mangunguma sa ila lugar.

Nagdesisyon si Ka Ryan nga mag-pultaym sa NPA sadtong Agosto 2022. Maukod nga nagatungod sa iya tahas nga gintalana sang Partido. Nangin katimbang nga FLO sa iskward. Malapit man siya sa mga kaupod kag masa.

Si Ka Dagger (Alvin Bayno), 19 anyos, nabun-ag sa Sityo Caliban, Brgy. Banog-banog, Isabela, Negros Occidental sadtong Abril 28, 2004 kag ikatatlo sa walo ka mag-ulutod. Naghalin sa sahi nga imol nga mangunguma.

Grade 7 ang naabot niya sa burges nga eskwelahan. Nangin *construction worker* sa Bacolod City sa menor nga edad apang bangud sa kanubo sang sweldo, nagbalik siya sa ila lugar kag nanguma.

Masami malab-ot sang NPA ang ila lugar halin pa sadto tubtob subong kag dira siya naangotan sang rebolusyonaryo nga kahublagan. Nagpatapo siya sa NPA sadtong Pebrero sa sini nga tuig kag nangin kandidatong katapo sang Partido. Mabuot kag mapisan nga kaupod si Ka Dagger. Wala nagapang-alang-alang sa trabaho kag tahas.

Nangin kaswalidad sila Ka Ryan kag Ka Dagger sa natabo nga engkwentro sadtong Mayo 20 sa tunga sang LPC-NPA kag 62nd IB sa Sityo Napiluan, Brgy. Quintin Remo, Moises Padilla, Negros Occidental. Sa ikatatlo nga hugna sang inaway na-martir si Ka Ryan samtang gintiwasan sa mga tropa sang 62nd IB ang pilason nga si Ka Dagger.

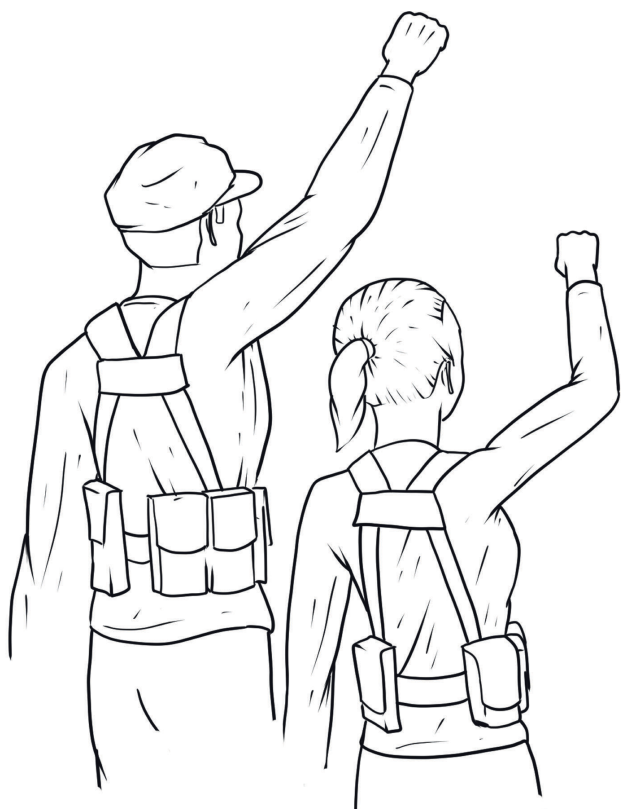
Ka Bryan

Halin sa imol nga mangunguma si Ka Bryan (Marvic Ebarle). Natawo sa Sityo Bungao, Brgy. Trinidad, Guihulngan City kag nakatapos sa elementarya. Ginpadako si Ka Bryan sang iya mga ginikanan sa pagpalangga.

Napanday ang pamilya ni Ka Bryan sa rebolusyonaryo nga kahublagan ilabi na sa panahon sa kontra-pyudal nga paghimakas batok sa despotikong agalon mayduta sa ila lugar sadtong 2005. Nagpasakop siya sa KM kag tuig 2002 sang nagdesisyon nga mag-pultaym sa NPA. Para sa iya, indi masusteni ang naabot nga mga kadalagan sa pagpangapin sang duta upod sa masa kon wala ang Partido kag NPA nga magapamuno sa bug-os nga rebolusyonaryong hanay.

Seryoso, palatuon kag maalam si Ka Bryan. Maayo siya sa hilikuton medikal, Kultural kag maayo sa linyang masa. Rason nga palangga siya sang mga masa. Nangin tim-lider, iskward lider kag responsableng opisyal sang platun gerilya.

Naka-*medical leave* si Ka Bryan sang hungod nga ginpatay sa mga tropa sang 62nd IB sang gulpi nga ginpaarakan upod ang isa ka mangunguma samtang nagabantay sila sang motor nga masakyan sa Sityo Balunggay, Brgy. Montilla, Moises Padilla sadtong Hulyo 20. **AP**

Laygay Medikal

Ano ang ulcer?

ANG ULCER AMO ANG KALABANAN nga sakit sang tawo tungod sa indi sakto nga pagkaon ukon indi sakto nga oras sa kaon. Kon wala sang unod ang tiyan, wala sang galingon ang stomago. Ang stomago amo ang responsable sa paggaling o pagtunaw sa mga pagkaon nga gasulod sa tiyan. Wala ini untat sa pag-ubra, sige-sige ang iya paggaling. Tungod kay wala man sang ginatunaw ang tiyan, amat-amat nga ginabag-id sa stomago ang gamay nga tinae asta nga mapilasan.

Ang ini nga sakit kinahanglan nga mabulong sa timprano para indi maglala kag para malikawan ang *cancer* sa stomago.

Kabangdanan sang ulcer

Pirme nga mapasaran sang kaon; sobra manigarilyo; sobra painumon sang ilimnon nga makahulubog, kape, *juice* kag *softdrinks*; pagkaon sang aslum; pagkaon sang mga *junk food* kag mantikaon nga pagkaon; grabe patimplahon sang bitsin, sobra nga tensyon kag iban pa.

Mga sintomas

- sakit ang sulok-sulok, pirme gasul-ab ang tiyan ilabi na kon napasaran sang kaon
- kon kis-a sakit ang ulo, pirme galuod ang sulok-sulok
- magsuka sang laway, sige pangdug-ab sang aslom, dugay-dugay ra ginagutom
- kon lala na, may dugo nga upod sa pagpamus-on ukon pagsuka

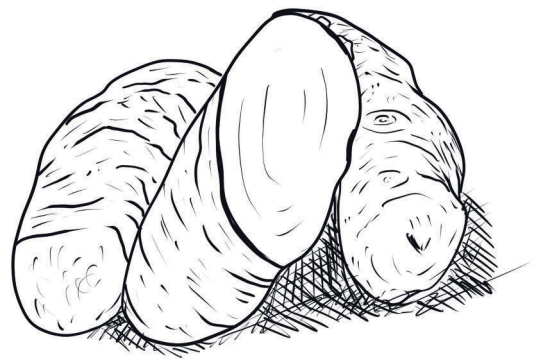
Pamaagi sa pag-atipan

- pakaunon sang lugaw ilabi na kon gaatake ang sakit
- painumon sang lunok sang tinig-ang
- dugay-dugay pakan-on ilabi na kon ginagutom
- Mas maayo tagdyutay lang ang kaunon para indi magulpihan ang tiyan
- mas maayo, lima ukon anum ka beses nga ginagmay nga kaon imbes nga tatlo ka beses nga madamu ang ginakaon
- painomon sang tubig (walo tubtob 12 ka baso kada adlaw)
- likawan nga magkaon sang sobra ka init ukon sobra ka bugnaw nga pagkaon

Pamaagi sang pagbulong

Herbal: hugasan sang maayo antis gamiton

- Dulaw - magkuha sang preska nga unod sang dulaw. Bayuhon ukon lidgiron, kag ipainom ang duga. Pwede ang dulaw himuon nga *powder*. Ibutang sa init nga tubig ukon kan-on diretso ang isa ka kutsara nga *powder*.

- Hilaw nga turdan nga saging - kiharon sang nipis kag ibulad sa init. Kon mala na, bayuhon asta nga *ma-powder*. Magbutang sang isa ukon duha ka kutsara nga *powder* sa init nga tubig kag inumon.
- Alibhon - magkuha bisan diin nga parte sa lawas sang alibhon. Lagaon sulod sang 15 minutos. Maginom sang isa ka baso, tatlo ka beses sa isa ka adlaw.

Western nga bulong ukon tableta - mag-inom sang *antacid* sa wala pa ukon matapos magkaon. Maginom kon ginkinahanglan. Para sa mas maisog nga bulong, ikonsulta sa doktor.

Pwede man ikombinar ang acupuncture:

Pericardium 6, Liver 3, Gall Blader 34, Large Intestine 4 kag 11, Stomach 36 kag immune system **AP***